

NOVÁCKY *Chemik*

● Mesečník regionálnych zaujímavostí ● október 2007 ● číslo 10 ● ročník 8 ● zadarmo ●

MALOTONÁŽNA CHÉMIA DO POPREDIA

strana 2

Platí nový Zákonník práce

strana 4

VÍTAZ V MARIÁŠI

strana 8

Prišli, aby si zaspomínali

▲ Takmer 700 bývalých zamestnancov NCHZ zaplnilo 4. októbra podnikovú jedáleň. Prišli, aby na stretnutí s vedením podniku a odborármi zaspomínali na časy, keď s plným nasadením pracovali v prevádzkach firmy. Na obrázku generálny riaditeľ NCHZ Miroslav Šuba v rozhovore s jedným z účastníkov stretnutia.

Viac čítajte na 3. strane.

Dni NCHZ 2007

Pokračujeme v seriáli článkov o ocenených pracovníkoch počas DNÍ NCHZ.

Účtovníčka

Viola GRAUSOVÁ

Majster

Jozef FENEŠ

Čítajte na 5. strane

V karbide patria NCHZ do špičky

Novácke chemické závody patria medzi najlepších výrobcov karbidu vápnika na svete. Naša technológia pochádza spolu s pecami od norskej firmy Elkem a v prevádzke je od roku 1991 pec č. 1 a od roku 1992 pec č. 2. A môžeme povedať, že aj dnes po pätnástich rokoch patria naše pece medzi najmodernejšie vo svete.

Do svetovej špičky nás však prispelo aj odstavenie výroby radí nielen modernizácia výroby, ale aj plnenie požiadaviek životného prostredia. Filtrácia pecných plynov je prakticky bezproblémová. Ku zlepšeniu životného prostredia prispelo aj odstavenie výroby vápna v NCHZ. Možno ste si všimli, že z nášho 100 metrového komína už dlhšiu dobu nevychádza žiadny prach. Súvisí to s realizáciou (Pokračovanie na 2.strane)

Vstup do Novák už niekoľko dní krášlia nové vkusné tabule. Staré, ktoré boli morálne i fyzicky opotrebované, sa stali predmetom mnohých kritik. Ako vidno, aj malá investícia dokáže priniesť veľký efekt. Napríklad vo forme dobrego chýru.

Stalo sa...

Pri príležitosti 70. výročia založenia Slovenskej technickej univerzity, predseda predstavenstva **Ing. Róbert Štofko** a generálny riaditeľ **Ing. Miroslav Šuba** zaslali listy rektorovi STU prof. **Ing. Vladimírovi Báležovi, DrSc.** a dekanom príslušných fakúlt, v ktorých o. i. ocenili ich podiel pri výchove technickej inteligencie. STU od svojho založenia vychovala viac ako 108 000 absolventov. V našej spoločnosti pracuje takmer 110 absolventov STU, z celkového počtu 203 vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov.

Vzdelávacie aktivity v októbri absolvovalo takmer 250 zamestnancov. Boli to najmä kurzy k získaniu osobitnej odbornej spôsobilosti z problematiky vyhradených technických zariadení, vodiči motorových vozíkov; semináre zamerané na výklad a aplikáciu príslušných zákonov a nariadení v podmienkach akciovej spoločnosti a to: nová európska chemická legislatíva REACH, priemyselno-právna ochrana, špecifické aspekty pracovno-právnych vzťahov z pohľadu novelizácie Zákonníka práce. Pre našich obchodníkov a nákupcov semináre so zameraním na výcvik obchodných zručností.

-M.O.-

V dňoch 24. až 31. októbra sa koná v Düssel-dorfe medzinárodný veľtrh plastov a kaučuku K 2007, ktorého sa zúčastňujú aj NCHZ, a.s.

Viac sa dočítate v nasledujúcom čísle NOVÁCKEHO CHEMIKA.

-rch-

DO POPREDIA SA TLAČÍ MALOTONÁŽNA CHÉMIA

Je čas, kedy sa do popredia dostáva skôr malotonážna chémia a chémia špecialít, ktoré lepšie zhodnocujú našu prácu ako veľkotonážna chémia. Moderné trendy vo vývoji polyuretánov určujú aj vývoj nových materiálov zavádzaných do komponentov. Tento odbor chémie vykazuje viac ako 5% medziročný nárast výroby.

Realizácia tejto strategickej vízie nás samozrejme bude stáť nemalé finančné prostriedky a to nielen v priamych investíciách do výrobného zariadenia, ale aj prístrojového vybavenia vývojových pracovísk, získavania nových absolventov VŠ a ich udržania pre kontinuitu chémie v Novákoch.

Pracovníci vývoja uvažujú čo ďalej po rozšírení sortimentu PEPO s cieľom lepšieho zhodnotenia PEPO v NCHZ. Cesta je jediná. Dokupovať izokyanáty a začať s výrobou jednoduchých polyuretánových (PUR) systémov a výrobkov. Polyuretány sú špeciálne druhy plastov, ktoré nachádzajú čoraz väčšie uplatnenie v mnohých

priemyselných odvetviach, napr. v stavebníctve pri výrobe hlukových a tepelných izolácií, vo výrobe obuvi, farieb a lakov, tesnení, lepidiel, imitácií kože, či vo výrobe automobilov. Polyuretány sa vyrábajú chemickou reakciou, kde základnými surovinami sú polyoly a izokyanáty (MDI, TDI). Ďalšími prísadami sú nadúvadla, katalyzátory, retardéry horenia a pod. Všetky zložky sa reakcie zúčastňujú v kvapalnom stave a postupnou chemickou reakciou sa menia na pevnú látku neškodiacu vodám.

NCHZ budú producentom potrebného sortimentu PEPO, ktorý sa používa ako jedna zložka v dvojzložkových PUR systémoch.

Vzhľadom na vzrastajúce konkurenčné prostredie cieľoví zákazníci uprednostňujú dodávateľov, ktorí sú schopní poskytnúť kompletne namiešaný systém, tzv. Systems house (SH). SH označuje podnik, ktorý navrhuje, skúša, vyrába (t.j. navrhuje podmienky miešania) a predáva systém zložiek pre rôzne aplikácie PUR systémov. Pod systémom sa rozumie „zložka A = polyolová zložka“ obsahujúca jeden niekedy aj zmes viacfunkčných polyolov, nízkomolekulovú aminovú sieťovaciú zložku, stabilizátor, nadúvadlo a prípadne iné prísady a „zložka B = izokyanátová zložka“. Výrobca systému navrhuje podmienky spracovania do výrobku a zmiešavací pomer A/B.

Aby sa aj NCHZ pričlenili k veľkej rodine SH podnikov, začali sme na oddelení vývoja s vývojom jednoduchých polyuretánových zmesí a systémov. Za krátky čas sa nám podarilo vyvinúť dvojzložkový polyuretánový systém SLOVPAPUR BRF určený pre banský priemysel. Východiskovými surovinami sú výrobky NCHZ, všetkým dobre známe PEPO pod obchodným názvom SLOVAPROP. Čo sa týka izokyanátovej zložky, tú sme do systému dokúpili na základe výberu vlastným výskumom. Vieme vyrobiť aj jednozložkový prepolymer pre recykláciu odpadového molitanu, zatiaľ však nevieme konkurovať s cenou na trhu.

Ing. Anna Patáčiková
Ing. Vladimír Čamaj, CSc.

V karbide patria NCHZ do špičky

(Dokončenie z 1. strany)

ciou investičnej akcie odprášená uhlikatých surovín. Dva moderné rukávové filtre s počítačom riadeným vzduchotechnickým zariadením vrátane počítačom riadenou technológiou prípravy surovín pre výrobu karbidu bude uvedené do prevádzky do konca tohto roka.

Výroba karbidu vápnika patrí medzi energeticky najnáročnejšie technológie, a svojou spotrebou elektrickej energie je zrovnaťelná s výrobou líhu, alebo hliníka. Preto výrobcov karbidu vápnika nie je veľa, a v poslednej dobe pri prudkom raste cien elektrickej energie viacerí prehodnotili svoje možnosti a výrobu zastavili.

Ing. Vít HANUSKA
vedúci Závodu karbid

Prišli, aby si zaspomínali

Takmer 700 bývalých zamestnancov NCHZ zaplnilo 4. októbra podnikovú jedáleň. Prišli, aby na stretnutí s vedením podniku a odborármi zaspomínali na časy, keď s plným nasadením pracovali v prevádzkach firmy.

Po roku významných zmien predstavil predseda odborov Peter Král dôchodcom nové vedenie akciovej spoločnosti. Predsedu predstavenstva Ing. R. ŠTOFKA, generálneho riaditeľa Ing. M. ŠUBU, technického riaditeľa Ing. J. HOJČA, ekonomického riaditeľa Ing. L. VAČOKA a riaditeľa úseku právneho, kontroly a ľudských zdrojov JUDr. Ing. M. KARKUŠA.

Generálny riaditeľ M. Šuba poďakoval prítomným za roky, ktoré obeťovali fabrike a zaželal im pevné zdravie. „Som veľmi rád, že sa v NCHZ uskutočňujú takéto stretnutia,“ povedal M. Šuba. Zdôraznil najmä ľudský rozmer stretnutia, kedy sa dôchodcovia, bývalí zamestnanci, môžu ísť pozrieť na pracoviská, kde pred odchodom do dôchodku pracovali a môžu si

zaspomínať. Zároveň všetkých ubezpečil, že vidí priestor na zveľaďovanie fabriky a zdôraznil, že ak bude ekonomika firmy dobrá a stabilná, bude sa môcť investovať do ekológie a bezpečnosti.

Minútu ticha si všetci spomenuli na kamarátov, kolegov, ktorí už nie

sú medzi nami.

Symbolickým stretnutím generácií by sa dalo nazvať následné občerstvenie, ktoré pripravili pracovníci podnikového stravovacieho zariadenia za spolupráce študentov zo Strednej združenej školy hotelových služieb z Prievidze.

-fw -

OPÝTALI SME SA

Aký máte názor na organizovanie Aktívu dôchodcov a zúčastňujete sa tohto podujatia?

Gabika

...veľmi sa mi to páčilo, som tu prvý krát, postretávala som dosť známych spolupracovníkov a som rada, že fabrika organizuje toto stretnutie a myslím na bývalých zamestnancov a ďakujem za balíček...

František

...veľmi si vážim vedenie podniku a odborov za to, že umožňujú bývalým zamestnancom sa stretávať a navštíviť bývalé pracoviská. Ja sa pravidelne zúčastňujem a dúfam, že sa dlho budem...

Pavel

...zúčastňujem sa pravidelne a som rád, že fabrika myslí na bývalých zamestnancov a dokáže také masové stretnutie každoročne perfektne zvládnuť...

ŠKOLENIA NA REACH

V októbri 2007 pripravilo prezentácie k implementácii Nariadenia REACH v podmienkach NCHZ **Odd. európskej chemickej legislatívy**. V dvoch termínoch zorganizovalo v spolupráci s **Odd. rozvoja ľudských zdrojov** špecializované školenia pre vybraný okruh pracovníkov firmy. 11.10.2007 prebehlo školenie REACH pre pracovníkov prevažne výrobného úseku, 18.10.2007 pre pracovníkov obchodného a technického úseku. Cieľom školení bolo oboznámiť pracovníkov NCHZ s novou legislatívou, s odbornými i časovými termínmi, ktoré uplatňuje s postupovými krokmi na riešenie jej jednotlivých

požiadaviek. Enormnú záťaž, ktorú REACH predstavuje, môžeme zvládnuť iba vďaka kvalitnej tímovej spolupráci.

V septembri 2007 vystúpil pred vrcholovým vedením Nováčkových chemických závodov, a.s. s odbornou prezentáciou na tému **Implementácia Nariadenia REACH** uznávaný expert na európsku chemickú legislatívu **Ing. Oldřich Petřira, CSc. z VUOS Pardubice**. Vo svojej prezentácii poskytol vrcholovému manažmentu NCHZ kľúčové informácie o novej legislatíve, povinnostiach a zodpovednostiach výrobcu, dovozcu a užívateľa chemikálií, pričom neobišiel ani tému

ekonomického dopadu **Nariadenia REACH** na výrobu chemických látok.

Reach nariaďuje povinnosti **pre výrobcov a užívateľov chemických látok, ako aj pre ich dovozcov na európsky trh**.

„**Nariadenie EP a Rady(ES) č.1907 / 2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemických látok (REACH)**“ skrátene nová **európska chemická legislatíva REACH** nadobudla účinnosť **1.6.2007**. Od tohto dňa začali plynúť tri prechodné časové obdobia na registráciu chemických látok:

1.12.2010 - konečný termín pre

registráciu zavedených látok

- látok CMR kat.1.a 2. nad 1t/rok,
- látok veľmi toxických pre vodné organizmy a R50/53 nad 100t/rok,
- látok nad 1000 t/rok

1.6.2013 - konečný termín pre registráciu zavedených látok

- látok nad 100t/rok
- 1.6.2013 - konečný termín pre registráciu zavedených látok**

- látok nad 1 t/rok

Ing. L. Koreňová
ved. Odd. ECHL

PORADŇA

Zákonník práce

I. časť

S účinnosťou od 1. septembra 2007 schválila Národná rada SR Zákon č. 348/2007 Z.z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov. Podstatnú časť novely tvoria zmeny, ktoré bolo potrebné prijať na zosúladenie Zákonníka práce s príslušnými smernicami Európskej únie, s dohovormi Medzinárodnej organizácie práce, resp. Rady Európy.

Nový Zákonník práce má zabezpečiť vyvážené postavenie medzi účastníkmi pracovno-právneho vzťahu. Vzhľadom na rozsiahlosť novely uvedieme len niektoré základné informácie, týkajúce sa zmien v Zákonníku práce. Novela Zákonníka práce okrem iného upravuje:

- **PRÁVO NA OCHRANU OSOBNÝCH ÚDAJOV ZAMESTNANCA**

Základné zásady sú doplnené o článok 11, podľa ktorého zamestnávateľ môže o zamestnancovi zhromažďovať len také osobné údaje, ktoré sa týkajú jeho práce, dosiahnutej kvalifikácie a praxe. Zamestnávateľ nesmie bez vážnych dôvodov narušovať súkromie zamestnanca na pracovisku a v spoločných priestoroch zamestnávateľa tým, že ho sleduje bez toho, aby bol na to upozornený alebo kontroluje listové zásielky adresované zamestnancovi ako súkromnej osobe. Ak je u zamestnávateľa zavedený kontrolný mechanizmus, je zamestnávateľ povinný informovať zamestnanca o rozsahu kontroly a spôsoboch jej uskutočňovania.

- **DEFINÍCIU ZAMESTNANCA SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM**

Zamestnanec so zdravotným postihnutím je zamestnanec uznaný za invalidného podľa osobitného predpisu, ktorý svojmu zamestnávateľovi predloží rozhodnutie o invalidnom dôchodku.

Upozorňujeme, že povinnosťou zamestnanca je taktiež predložiť zamestnávateľovi rozhodnutie o odobratí invalidného dôchodku.

Ak máte nejaké otázky o novom Zákonníku práce, doručte ich do redakcie **NOVÁCKEHO CHEMIKA**.

Aby nehrozila havária

Pracovníci Slovenského vodohospodárskeho podniku už niekoľko mesiacov pracujú v rozsiahlej rekonštrukcii technologického zariadenia a dôležitých uzlových bodov, ktoré zabezpečujú prívod technickej úžitkovej vody pre NChZ, ENO a ďalšie podniky v Novákoch a okolí. Vodu privádzajú zo známej vodnej nádrže v Nitrianskom Rudne a náhradnej technologickej nádrže v Novákoch.

Podľa slov riaditeľa Správy povodia hornej Nity Ing. Mariána Jursa, prinútila ich k tomu havária v minulom roku, kedy bola ohrozená dodávka vody aj nášmu podniku. Ročne totiž spotrebujeme okolo 4 mil. m³ technologickej vody. Haváriu spôsobili skorodované šupátkové uzávery a ďalšie zariadenia, ktoré slúžili už viac než 50 rokov. Situáciu zvládli vodohospodári za cenu značného úniku vody. Rekonštrukcia a modernizácia zariadení vrátane vodojemu Brezina si vyžiada dovedna 10. mil. korún. Ukončia ju do konca tohto roka.

Text a snímka: (rem)

◀ Riaditeľ závodu Správy povodia hornej Nity Ing. Marián Jursa (vľavo) v rozhovore s vedúcim úseku Nováky Ing. Pavlom Tóthom.

Úspešné cvičenie v ENO

Havarijnú pripravenosť si neďávno precvičili v ENO Zemianske Kostofany. Vyskúšali ako rýchle a pritom disciplinované dokáže osadenstvo opustiť svoje pracoviská a tiež evidenciu osôb, v prípade vyhláseného poplachu pri externej priemyselnej havárii.

Na cvičení sa zúčastnili všetci pracovníci, ktorí boli v tom čase v práci. Cielene zostali iba tí, ktorí zabezpečovali chod zariadení. Aj oni však vedeli čo majú robiť, ak by boli skutočne ohrození. Všetci evakuovaní pracovníci sa najskôr zaevidovali osobnými čipovými kartami, prechodom cez turnikety.

Potom sa zhromaždili na parkovisku pred elektrárnou, kde ich prítomnosť skontrolovali podľa pripravených zoznamov. Cvičenie bolo

podľa slov referenta CO v ENO Martina Mendela úspešné.

Text a foto: (prš)

▲ V rekreačnom zariadení vo Chvojnici sa uskutočnilo v októbri 2007 školenie k informačnému systému pre podporu firemných procesov na báze elektronického obehu dokladov, pod pracovným názvom „Lotus Notes“. Pre úspešné zavedenie tohto systému je potrebná spolupráca a podpora všetkých úsekov a pracovníkov na všetkých stupňoch riadenia.

Cieľom projektu je vybudovať informačný systém pomocou elektronického obehu dokladov, ktorý je rozsahom porovnateľný s budovaním informačného systému SAP.

Text a foto: md

NOVÉ AUTOBUSY

V SAD Prievidza pribudlo 15 nových autobusov, ktoré budú prebávať na prímestských linkách. Investície predstavovali 72,5 milióna Sk. Spoločnosť tak úspešne pokračuje v obnove zastaraného vozového parku. Vlni zakúpili 19 nových autobusov pre mestskú dopravu a v budúcom roku plánujú zakúpiť ďalších 30 vozidiel.

Cieľom je, do dvoch rokov dosiahnuť, aby najstaršie autobusy mali najviac 16 rokov. V súčasnosti majú v prímestskej doprave v okresoch Prievidza, Bánovce nad Bebravou a Partizánske v prevádzke vyše 160 autobusov. Už iba niekoľko z nich je aj starších ako 20 rokov. Nové autobusy spĺňajú európske normy, sú vybavené ekologickým motorom a všetky aj klimatizované, čo poskytne cestujúcim potrebný komfort nielen v zime, ale aj v horúcom lete.

Text a foto: (rmš)

Účtovníčka

Vypínač na kávovare šťukol, upozornil, že voda už vrije. Viola Grausová mechanicky odmerala do bielej šálky svoju dávku mletej kávy a zaliala ju. Jemná vôňa povzbudivého nápoja sa začala šíriť kuchyňou jej rodinného domu. Pripomenula jej takmer štyri desaťročia, ktoré ako účtovníčka strávila vo viacerých kanceláriách nováčkej chemičky. Káva, to sú čerstvé spomienky na kolektív, s ktorým sa nedávno rozlúčila. Horkastý mok neodmysliteľne patrí k tejto profesii. Aj keď si možno mnohí myslia, že v administratíve sa „len kávičkuje“, takým by dopriala, aby si túto zodpovednú robotu s papiermi, číslami, evidenciou skúsili. Príprava šálky horúcej kávy je v kancelárii často jediným výdychom, malým relaxom, povzbudením, pri veľkom návale práce. Denne si dopriala tri, aj štyri. Doma väčšinou len jednu...

Celá jej rodina, brat Ludovít, sestra Elena, ba deti sú úzko spojené s chemickou fabrikou. Otec dlhé roky bol vedúcim PAM-u. Aj mama, niekoľko rokov pracovala v handlovskej pobočke. Ba aj manžel Daniel doteraz pracuje v Novákoch. Zoznámili sa na zväzáckych akciách.

Viola sa potatila. Nevedela si predstaviť, že by pracovala ako predavačka, alebo, že by sa vyučila nejakému

remeslu. Zmaturovala na Strednej ekonomickej škole v Prievidzi. A krátko na to nastúpila do investičnej učtárne vtedajších ChZWP. Vtedy začal ten kolotoč, s množstvom korešpondencie, faktúr, evidenčných kariet, z ktorého vlastne nikdy nevystúpila. Začiatkom sedemdesiatych rokov prebiehala rozsiahla investičná výstavba. Budovali veľkú prevádzku VCB, rozširovala sa výroba podlahoviny. Desiatky, ba stovky miliónov korún jej v číslach pretekli cez ruky. Nikdy s tým nemala problémy. Potom ju preradili do všeobecnej učtárne a po čase zasa dostala na starosť dodávateľov. Opäť kopy listov, faktúr, inventárnych čísiel, sledovanie dodávok, úhrad, pravidelné inventúry, odpisy. Pri tejto robote musí byť človek trpezlivý, ale najmä mať zmysel pre zodpovednosť a presnosť. Na to si musela rýchle zvyknúť, pretože malý omyl a evidenčnú kartu mohla roztrhať a začať odznova.

Dnes už je robota lepšia, prišli počítače. Zo začiatku však ručne dierované zostavy najskôr nosili do centrálného výpočtového centra Slováčie v Bratislave. Neskôr jej nerobilo problémy prejsť od papierovania k počítačovému programom. Zrychlilo to prácu, ale aj tak jej akosi neubudlo...

Vonku zaštekal pes. Dara, taký čierny kríženec. Potvora, keď niekto ide po ulici šteká, ale keď niekto vojde do dvora stiahne chvost a potom sa návštevníkovi dokonca zalieča. Dom si s manželom postavili v jej rodnej dedine Jalovci. Predtým sedem rokov bývali v bunke na slobodárni, hneď vedľa fabriky. Uľavilo sa jej, pretože dochádzať do Novák vlakom nebolo dvakrát pohodlné. Ráno vstávala krátko po štvrtej, aby stihla spoj 4,40 a potom ešte prestupovať v Prievidzi. Ale keď prišli deti, rodinný dom už bol nevyhnutný. Je okolo neho veľa roboty. Mnoho má zameškané. Na dôchodok sa preto už tešila, že konečne urobí poriadky v záhrade, na dvore. A bude pestovať

kvety, veľa kvetov...

Uskrla si posledný dúšok kávy. Musí sa priznať, že čoraz častejšie jej začína chýbať ten babinec, spoločnosť kolegyň. Zuzky Kováčikovej, s ktorou asi pracovala najdlhšie, Danky Kráľovej, Betky Svitkovej, Dáši Dorotíkovej, Eriky Repovej a samozrejme aj šéfy inžinierky Evky Kmeťovej. Dobré spolu vychádzali. Meniny či narodeniny, obyčajne oslavovali spoločne. Peniažky si odkladali a potom sa raz za čas vychytili do Lúkovice, alebo inej prievidzkej vinárne. Obyčajne z toho bolo maškrtenie, dobré jedlo a pohárik vinka. Určite občas za babami zájde. A možno ju aj pozvú, aby si spoločne trochu poklebetili...
- Paľo Uhlík -

▲ Jozef FENEŠ (vľavo) so Stanislavom ADAMÍKOM pri kontrole čistoty acetylénu.

Človek mieni a Pánboh mení, tak by si mohol povedať Jozef Feneš, majster výroby acetylénu a technických plynov v Závode karbid. Pochádza z najvýhodnejšieho cípu našej republiky, z Kráľovského Chlmca, ale životné osudy ho zaviali na hornú Nitru, ktorá sa mu stala domovom. Mal byť elektrikárom, ale stal sa chemikom...

Keď končil základnú školu, začali stavať veľkú tepelnú elektrárnu v nedalekých Vojanoch. To mala byť perspektíva aj pre mladého Jožka. Elektrárne bude potrebovať veľa elektrikárov. Tejto profesii ho naučili v chýrnom žilinskom učilisti. Lenže keď už držal výučný list v rukách, Vojany ešte neboli dokončené. Vraj dočasne pôjde pracovať do Elektrárne Nováky a potom

sa bude môcť do rodného kraja vrátiť.

Lenže osud opäť chcel inak. Jožko sa zalúbil do krásnej Helenky z Diviaku nad Nitricou, ktorá pracovala v elektrárni a zakrátko sa aj oženil. Už mal dve deti a musel rozmyšľať ako sa postarať o rodinu. Plat elektrikára, vtedy 1400 - 1500 korún bol nízky a okrem toho potreboval byt. Po štyroch rokoch dal teda výpoveď a vyhladol si prácu v susednej chemickej fabrike. Tam mu ponúkli o tristo korún viac a najmä prisľúbili nový byt v Prievidzi.

Zaradili ho do výroby acetylénu. Nebola to ťažká, ale zodpovedná robota. Sledovať stále nejaké hodnoty, navážať, dávkovať karbid do zásobníkov, reaktorov, či tok odpadového kar-

MAJSTER

bodového mlieka. Najhoršie je tam v zime, pretože ide o otvorenú prevádzku. Jozef so svojim zaradením nebol veľmi spokojný. Rýchle však pochopil, že ak sa nebude ďalej vzdelať, nič sa na tom nezmení. Čoskoro zasadol do školských lavíc nováčkeho chemického učiliska a v roku 1975 už z neho bol chemik prevádzkar, lúčovník. Potom ho presvedčili, aby pokračoval na priemyslovke. Nebolo to ľahké. Popri zamestnaní navštevovať školu, popoludní, trikrát v týždni a potom si ešte doma mordať hlavu. Ale vydržal a v roku 1980 úspešne zmaturoval. Už by mu aj štúdium bolo chutilo aj ďalej, lebo mal šancu ísť ešte na vysokú školu. Ale to sa jeho rodina opäť rozrástla. So štyrmi deťmi je veľa starostí. Nemohol ich nechať iba na manželku... Umerne so zvyšovaním kvalifikácie sa menilo aj jeho pracovné zaradenie. Čoskoro začal pracovať ako predák výroby acetylénu a od roku 1992 už ako majster celej výroby.

Kancelária majstra Feneša nie je honosná. Skôr taký malý „kumbálik“, sotva pre jedného človeka. Ale jemu postačuje, veď aj tak je stále na nohách. V prevádzke s 28 ľuďmi, ktorých má na starosti, treba stále niečo zariaďovať. Niekedy takmer ani na šichtovnicu nemá čas. Zazvoní telefón, to predák Vlado Ďuriš z technických ply-

nov potrebuje vysokozdvížny vozík. Naložiť zväzky tlakových fliaš pre zákazníka. Zavolať chlapom z dopravnej čaty. - Môžete...? Iba na desať minút... dakujem! Vybavené. Ohlásí to Ďurišovi. Keby išiel cez ich vedúceho, to by bolo na dlhé lakte. Zbytočná strata času. Nie že by ho obchádzal, ale obaja dobre vedia, že také drobnosti si vie dohodnúť priamo s chlapmi. Času nemá nikto nazvyš. A on ešte musí do panelovej miestnosti, mozgu celého závodu. Tam ho čakajú elektrikári. Treba ich usmerniť kde majú prepojiť nízkoprúdové káble, vymeniť merače a ešte, zariadení, aby údržbári pretesnili kalové čerpadlo na vápenom mlieku... Na ceste pri práčke acetylénu stretne Stana Adamíka, ktorý ju obsluhuje. Ten má okrem iného povinnosť každú hodinu pomocou lakmového papierika kontrolovať čistotu plynu. Skúšku urobil pred jeho očami. Všetko je v poriadku...

Výrobnia musí byť ako súkolie hodín. Všetky zúbky musia do seba bezpečne zapadať. Lebo acetylén vie byť aj nebezpečný. Našťastie na svojich ľuď, najmä predákov Slava Mittaša, Joža Jakubisa, Mira Machru, Luba Beňadika, alebo striedačov Tóna Gavliaka, či Jana Jančeka sa môže vždy spoľahnúť...

- Paľo Uhlík -

*** BLAHOŽELÁME ***

20 rokov práce

Ján ŠALGO (Z.chémia)
Alexander SENAJ (Z.chémia)
Jozefa KLBÍKOVÁ (ORK)
Milan ŤAPAY (NCHZ GS)
Jaroslav ŠUHAIJNÁR (NCHZ GS)

25 rokov práce

Anton KRKOTÁČ (Z.chémia)
Lubica HANUSOVÁ (Z.chémia)
František VČELÍK (ORVaBP)

30 rokov práce

Ing.Jana STUDENÁ (odd.zdra-
v.star.)
Pavel PLACHÝ (Z.plasty)
Pavol FECKO (ORVaBP)

35 rokov práce

Ján VRÁBEL (Z.chémia)
Ján SVITOK (Z.karbid)
Anton ŠESTÁK (LARF NOVA)
Jozef PRAVDA (NCHZ GS)

50 rokov veku

Vladimír URÍK (Z.plasty)
Eduard HRDÝ (Z.plasty)
Jozef ZLOCHA (Z.chémia)
Ján MELLO (Z.plasty)
Anton ŠIMEG (Z.chémia)
Miroslav KOPIKO (Z.plasty)
Ing.Ján GABLAS (Z.plasty)
Michal TUNEGA (Z.chémia)
Jarmila MIKEŠTIKOVÁ (LARF
NOVA)

ŠARKANY NAD LETISKOM

Niekoľko sto šarkanov, papierových, molitanových, alebo aj plastových drakov rôznej veľkosti a tvarov, začiatkom tohto mesiaca lietalo nad prievidským letiskom v Prievidzi. Uskutočnila sa tam totiž každoročná Šarkanšou. **Text a foto: (rem)**

*** BLAHOŽELÁME ***

55 rokov veku

Mária FÁBRYOVÁ (ORK)
František VAŠKO (Z.plasty)
Štefan IVAN (Z.plasty)
Ján ŠTANGA (Z.karbid)
Ing.Jozef UHEREK (NCHZ GS)
Ján ŠRÁMEK (NCHZ GS)

60 rokov veku

Ludovít ZEMKO (NCHZ GS)

redakcia

† SPOMIENKA †

7.10.2007 sme si pripomenuli dvadsiate výročie, čo nás opustil náš drahý manžel, otec a starý otec

Štefan NIEDERLAND.

Kto ste ho poznali, venujte mu tichú spomienku.

S láskou a úctou spomínajú manželka, synovia a dcéry s rodinami.

niečo pre zábavu ... TAJNIČKA ...

J. Poliak	Prebrali sa	Fanúšik	Prvá žena	Predložka	AJAJA LININ AROSA	Brodivý vták	Brala mieru	Argón	Obrva	Lietadlo (hov.)	AALDAN ARENA ARAT	ŠPZ Košíc	Zápor. spojka	Bunkové jadro	Nábož. skupina
Šaty					Horký liek Šero						Ruské mesto Slov. hokejista				
1. časť tajničky															
Žen. meno				Prekážaj Rozrývalí				Papagáj				Člen st. národa Ostrovanka			
Popevok			Morská ryba Pole					Posotí Had džunglí					Kód Itálie Švajč. rieka		
Vajíčka ryby					Morský vták Boh lásky					Maď. žen. meno Starogermán					
○	Hromad. výstrel	Olina (dom.) Súzvuk				Ad acta Švajč. mesto			Anna (dom.) Zápasisko					Muž. meno	Žen. meno
Potrav. výstava						Úhor (nem.) Biblický brat					Voj. predajňa Knokaut				
Úcta v Ázii				Orie (bás.) ŠPZ Prievidze				Kórovec Lud (čes.)				Jeden (nem.) Vrenie			
Čín. žen. meno			2. časť tajničky							Žen. meno ŠPZ Krupiny			51 rímsky Rádium		
Zdúrenina					Paríž. rieka						Mongol. pastier				
Malá Ada					Ruské mesto						Úder				

Osudy nováčckých Židov I.

(Za hrst histórie, XLIII. časť)

V uplynulých dňoch sa v Prievidzi na svojej púti zastavili dva železničné vagóny, akými „cestovali“ slovenskí Židia na svoju poväčšine poslednú púť do koncentračných táborov. Rovnako vychádzali v roku 1942 aj z nováčckej stanice. Nimi skončila aj viac ako 120 ročná etapa židovského osídlenia v Nováčkoch.

Jej história je bohatá i keď nie celkom preskúmaná. V dvoch nasledujúcich vydaniach sa pokúsime zmapovať záverečné osudy nováčckých Židov. Židovská menšina sa v Nováčkoch podľa archívnych záznamov usadila v roku 1820. Patrili k nej viaceré rodiny: Weiss, Steiner, Rosenthal, Lövy, Haas, Grossmann, Fried, Salzer a iné. Do novej histórie sa tu udržali potomkovia rodín Bock, Fischer a Kändler. „Hmotné postavenie Židov v obci bolo vždy priaznivé, hlavne využívali náklonnosť k alkoholizmu hospodárskych zamestnancov, ktorých bolo mnoho na tunajších veľkostatkoch,“ zhodnotil 28. októbra

1942 ich pôsobenie v Nováčkoch vtedajší notár a pokračoval: „K protizidovským demonstráciám nedošlo, obyvateľstvo síce hľadalo na Židov ako na vykorisťovateľov a svoju nespokojnosť prejavovalo v nadávkach. Bez vlastného záujmu nenapomáhali miestnym obyvateľom. Plne oddaní chovali sa len voči bývalým zemepánom, v ktorých našli Židia vždy svojich ochrancov“. Takúto správu vypracovali notári na celom Slovensku. Boli to už samozrejme v duchu vtedajšieho režimu, len záverečné konštatovania, pretože v tom období v Nováčkoch nežil už ani jeden Žid, ak neberieme do úvahy tábor na

rozhraní Laskára a Koša.

V dobovej kronike tiež čítame: „Že bol na Slovensku taký poriadok a jednota, veľkú zásluhu má na tom Ministerstvo vnútra, ktoré vydalo protizidovské nariadenia a odstránilo Židov z každodenného života vôbec. Bolo im zhabané všetko, čo nepoctivým spôsobom si zadovážili od našich ľudí. Tak boli im zhabané kožušiny, ktoré boli zaslané našim vojakom na východný front. Bolo im zhabané prebytočné šatstvo, tiež všetky športové potreby, ktoré prevzala vojenská správa. Do ich domov boli menovaní dočasní správcovia a domy prešli do úžitku slovenského štátu. Aby sa Slovensko navždy zbavilo týchto príživníkov, boli všetci Židia poslaní do pracovných táborov a odtiaľ boli niektorí vyvezení za hranice.“ Písal sa rok 1942.

- Erik Klížan -

Kalendárium

- 1.11.1927 - začal premávať prvý autobus na trati Prievidza - Bojnice
- 1.11.1942 - vznikla Roľnícka komora v Prievidzi
- 1.11.1952 - zriadený poštový úrad v Koši
- 1.11.1967 - zomrel Ján Dafčík, dramatik, pedagóg, verejný činiteľ, pôsobil v Handlovej
- 4.11.1527 - kráľ Ferdinand I. odobral hrad Bojnice Jánovi Zápoľskému
- 4.11.1977 - otvorená športová hala v Prievidzi
- 5.11.1772 - narodil sa Imrich Šándor, kanonik, kňaz, pôsobil v Nováčkoch
- 5.11.1907 - vypukol štrajk v Prievidzi, prvý na homej Nitre
- 6.11.1982 - zomrel Štefan Krčmárík, hospodársky pracovník a verejný činiteľ v Prievidzi
- 7.11.1912 - narodil sa Miroslav Šalomon, VŠ prof., elektrotechnik, člen SAV, pôsobil v Nováčkoch
- 8.11.1742 - narodil sa Krištof Šimo, učiteľ, lexikograf, prekladateľ, pôsobil v Prievidzi
- 8.11.1927 - začiatok prác na stavbe železničnej trate Handlová - Horná Štubňa
- 11.11.1912 - začiatok vyučovania v novej škole v Kaniaňke
- 15.-18.11.1932 - štrajk robotníkov v Prievidzi
- 17.11.1907 - narodil sa v Prievidzi Eugen Gressner, lekár, priekopník kardiológie, pedagóg
- 19.11.1907 - narodil sa Jozef Hečko Hora, dôstojník, organizátor odboja, pôsobil vo Valaskej Belej
- 19.11.1992 - zomrel v Prievidzi Július Vernarec, SŠ prof., pôsobil v Prievidzi
- 20.11.1897 - narodil sa Peter Bubiak, pedagóg, verejný činiteľ, pôsobil v Prievidzi
- 22.11.1432 - husiti vypálili obec Nedožery
- 24.11.1932 - narodil sa vo Veľkej Čause Andrej Dobiš, VŠ pedagóg, chemik, študoval v Prievidzi
- 25.11.1907 - narodil sa v Prievidzi Mikuláš Mišík, kanonik, historik, publicista, pôsobil v Handlovej
- 27.-28.11.1992 - prvý ročník festivalovej prehliadky detských speváckych zborov „Prievidza spieva“
- 30.11.1952 - zomrel Štefan Sobolovský, špeciálny pedagóg, suropéd, narodil sa v Z. Kostofanoch

Výročie spevokolu seniorov

Jeseň života našich seniorov je obdobím, kedy si užívajú zaslúžený odpočinok. No niektorí ani vtedy neodpočívajú a snažia sa byť užitoční. Napríklad spríjemňovaním všedných alebo sviatočných dní nás všetkých. Členovia speváckeho krúžku pri Klube dôchodcov v Nováčkoch sa o to snažia už desať rokov. „Krúžok vznikol z iniciatívy vtedajšieho predsedu klubu Ignáca Hagaru.

Naša činnosť bola najskôr skromná, no postupne sme sa rozrástli. Začali sme navštevovať ľudové i národné piesne, čím sme si obohatili náš program. Vždy sa snažíme pripraviť niečo nové. Dnes máme už dosť veľký a rôznorodý repertoár a sme pripravení na každú príležitosť,“ približuje históriu krúžku jeho vedúca Dagmara Znášiková. Pri

príležitosti svojho jubilea sa publiku predstavili kyticou piesní a recitácií. Ako sme sa dozvedeli, sedemnástčlenný kolektív nie je uzavretý, príležitosť majú aj ďalší Nováččania seniori, ktorí majú chuť pracovať. Hovorí o tom aj predsedníčka klubu dôchodcov v Nováčkoch Oľga Vavrinčová: „Skupina, ktorá pracuje a spieva pri našom klube už 10

rokov, obohacuje našu činnosť rôznym spôsobom a vytvára medzi nami príjemnú a priateľskú atmosféru.“

Speváci a recitátori bývajú pravidelne súčasťou kultúrneho života v meste a Nováky prezentujú i v regióne, kde dosahujú dobré výsledky.

- Erik Klížan -

VZÁCNE HUBY

▲ Dr. L. Hagara ukazuje dve plodnice vzácného hriba hnedofialového.

Spisovateľ a popredný slovenský mykológ európskeho formátu, rodák z Novák, Dr. Ladislav Hagara PhD. sa v minulých dňoch opäť vrátil do svojho rodného kraja. Jeho cieľom bolo pokračovať v mapovaní výskytu húb na hornej Nitre. Tento vedecký výskum robí nepretržite už od roku 1980. Napriek tomu si nemyslí, že by mykologickú flóru v tomto regióne už úplne zdokumentoval.

Vyšších húb na Slovensku rastie niekoľko desiatich druhov a ani zďaleka ešte všetky nie sú popísané. Aj počas tohoročnej mykologickej výpravy objavil niektoré unikátne huby. Patrí medzi ne napríklad extrémne zriedkavý druh húb, hrib hnedofialový. Viacero plodníc našiel v strmých bučinách Strážovských vrchov nad obcou Seč. Hrib hnedofialový, ktorý si hubári mylia s hribom sosnovým, doteraz na Slovensku objavil iba v Seči a jednej lokalite pri Vrútkach.

V smrekovcovom lese nad Kaniaňkou to zasa bola lopatka žltkastá. Tá sa zasa objavuje iba vo vyšších polohách Vysokých Tatier. Našiel aj niekoľko málo známych drevných húb,

na ktoré sa vo svojej vedeckej práci špecializuje. Tie však musí ešte dôsledne preskúmať pod mikroskopom.

Mykológ L. Hagara je predsedom Spoločnosti na výskum a ochranu mykoflóry. Výsledky výskumov publikuje v odborných domácich i zahraničných periodikách. Vydal už vyše 30 hubárskych publikácií. Viaceré vyšli v preklade aj Českej republike, Holandsku, Nemecku i Maďarsku. Najnovšou publikáciou je Veľký atlas húb. Je doteraz najväčším obrazovým atlasom húb na svete. Obsahuje vyše 1200 fotografií húb vyskytujúcich sa v strednej Európe s podrobným popisom.

Text a foto: (rem)

Informačný servis...

KC MESTA NOVÁKY

26.10.2007 o 16.00 h Veľká sála KCMN - **ZLATÝ KONCERT** - oslavy 50. výročia založenia ZUŠ Nováky, účinkuje Peter Dvorský a bývalí žiaci školy

26.10.2007 o 20.00 h mestská knižnica - **NOC S ROZPRÁVKOU** nočné dobrodružstvo v knižnici

KINO NOVÁKY

21.10.2007 o 18.00 h - **TRANSFORMERS** - USA, sci-fi triler, MP/12, vstupné 59,- Sk

28.10.2007 o 18.00 h - **RATATOUILLE Dobrú chuť!** - USA, komédia, MP, vstupné 59,- Sk

NOVÁCKY JARMOK

V sobotu, 17. novembra 2007, prídte na parkovisko pred mestský futbalový štadión v Novákoch na **NOVÁCKY JARMOK**.

ČIERNA KRONIKA

Vodiči, svietite?

V zmysle ustanovení zákona o premlávke na pozemných komunikáciách sú vodiči motorových vozidiel od 15. októbra povinné jazdiť s rozsvietenými svetlami, a to počas celého dňa. Táto povinnosť platí až do 15. marca. Vodič nesmie jazdiť s obrysovými svetlami, ak nemá súčasne rozsvietené stretávacie svetlá alebo diaľkové svetlá, alebo predné svetlá do hmlu, ak je nimi vozidlo vybavené. Činná plocha svetiel nesmie byť zakrytá alebo nadmerne znečistená s výnimkou svetiel, ktoré nie sú predpísané.

Ušli s fľašou

Policajná hliadka v Prievidzi prenasledovala dvoch mladíkov s fľašou alkoholu. Dôvod úteku chlapcov bol jasný: Michal a Martin, obaja z Novák, mali ešte len pätnásť rokov. Michalovi navyše v dychu namerali 0,1 promile alkoholu, Martin bol „čistý“. Policajti prípad riešia ako priestupok proti verejnému poriadku.

Chytli autičkára

Do cudzieho auta sa pokúšal dostať 27-ročný Prievidžan. Nechcel sa povoziť, stačilo mu autorádio. Po poškodení skla na dverách bolo jeho. No radosť netrvala dlho. Ešte toho istého dňa sa policajtom podarilo páchatela identifikovať a obviniť z prečinu krádeže. Majiteľovi vznikla škoda 7 tisíc korún. (erk)

1.ročník futbalového turnaja

POHÁR V RUKÁCH AS RTP

V sobotu, 22. septembra 2007 sa zamestnanci NCHZ Global Services, a.s. zišli so svojimi rodinnými príslušníkmi na futbalovom štadióne v Diviackej Novej Vsi, kde sa uskutočnil 1. ročník futbalového turnaja o pohár generálneho riaditeľa Global Services a predsedu ZO OZ KOVO.

Futbalového turnaja sa zúčastnili 3 družstvá. Vedenie NCHZ Global Services, AS RTP a strojnostavebná údržba. Účastníkov privítal generálny riaditeľ Ivan Šiagi s predsedom ZO OZ KOVO Karolom Kostolányim.

V úvodnom zápase si zmerali sily hráči AS RTP so strojnostavebnou údržbou a AS RTP zvíťazilo 2:0. V druhom zápase nastúpilo vedenie proti strojnej údržbe. Strojári sa ani nenazdali a už v úvode prehrávali 2:0, ale nakoniec po bojovnom kolektívnom výkone sa tešili z ví-

ťazstva Strojári v pomere 2 : 5. V tretom zápase nastúpilo AS RTP

▲ Víťazné družstvo AS RTP.

Foto: pm

- Peter Miština -

Turnaj ZO OZCH NCHZ Nováky v Mariáši

por.	Meno	Priezvisko	1.kolo		2.kolo		3.kolo		4.kolo		5.kolo		spolu	
			body	pen.	body	pen.	body	pen.	body	pen.	body	pen.	body	pen.
1	Juraj	Zahustel	5	110	3	92	5	135	3	101	5	123	21	561
2	Jozef	Jurík	3	110	5	115	5	115	1	65	5	155	19	560
3	Teodor	Hromádka	1	88	5	125	3	97	5	138	5	110	19	558
4	Jozef	Tkáč	1	79	3	98	5	129	5	202	3	100	17	608
5	Jozef	Holota	5	201	3	94	1	82	3	117	5	112	17	606
6	Peter	Struhár	3	109	3	108	3	87	5	140	3	95	17	539
7	Anton	Grolmus	5	111	3	109	5	111	3	66	1	72	17	469
8	Karol	Kostolányi	5	149	1	91	1	84	3	65	5	128	15	517
9	Miroslav	Blaho	5	115	1	78	1	57	5	114	3	105	15	469
10	Ján	Tomík	1	42	5	129	3	101	3	95	3	101	15	468
11	Milan	Cápa	3	101	5	115	3	94	1	80	3	74	15	464
12	Lubomír	Cagalinec	3	91	1	71	5	101	5	107	1	71	15	441
13	Ján	Boguský	3	57	1	49	5	130	1	42	5	145	15	423
14	Pavol	Zemanovič	1	82	3	93	1	76	5	224	3	102	13	577
15	Juraj	Dolník	1	73	5	157	3	105	3	108	1	89	13	532
16	Miroslav	Stejskal	5	127	1	81	1	88	5	112	1	72	13	480
17	Miroslav	Šľasťný	3	101	5	111	1	98	3	96	1	69	13	475
18	Július	Maňuch Ing.	1	89	1	76	5	121	1	80	5	108	13	474
19	Ján	Luprič	5	112	1	83	3	97	1	11	3	86	13	389
20	Jozef	Juríček	3	112	5	131	1	78	1	45	1	90	11	456
21	Martin	Matejovič	1	41	3	94	3	114	1	92	1	93	9	434

Zimná sezóna v Národnom centre vodného póla

OTVÁRACIE HODINY

ZIMNÁ SEZÓNA v NCVP

v období od 01.10.- 31.12. 2007

Bazén pre verejnosť

Pondelok: 19,00 - 21,00 hod.
Utorok - Piatok: 18,00 - 21,00 hod.
Sobota - Nedela: 10,00 - 20,00hod.

Bazén pre zamestnancov NCHZ a.s. a ich rodinných príslušníkov je zadarmo v týchto dňoch a v čase:

Pondelok: 14,30 - 16,00 hod.
Utorok: 18,00 - 21,00 hod.
Štvrtok: 14,30 - 16,00 hod.
Sobota: 13,00 - 15,00 hod.

Sauna a vírivka pre verejnosť

Pondelok - Piatok: 18,00 - 21,00 hod.
Sobota - Nedela: 10,00 - 20,00 hod.

Masáže pre verejnosť

Pondelok - Piatok: 12,00 - 21,00 hod.
Sobota: 11,00 - 20,00 hod.

Posilňovňa verejnosť

Pondelok - Nedela: 10,00-20,00 hod.

Ak hľadáte miesto, kde máte možnosť načerpať novú životnú energiu, pokoj a oddych, využite túto ponuku a svoj voľný čas investujte do starostlivosti o svoje zdravie a zdravie svojej rodiny.

Tešíme sa na Vašu návštevu!

- MK -

NOVÁCKY CHEMIK - mesačník regionálnych zaujímavostí, vydávajú Novácke chemické závody, a. s.

Redaktori: Mgr. Milan STANISLAV, Ľubica WALOVÁ. **Adresa redakcie:** Novácke chemické závody, a.s., M. R. Štefánika 1, 972 71 Nováky, tel.: 046/568-4663, fax: 046/568-9250, e-mail: mstanislav@post.sk, lubica.walova@nchz.sk. **Redakčná rada:** Bc. Marek RATTAJ, Ing. Dana HAGAROVÁ, Ing. Peter HOLÝ, Ing. Róbert HOJČ.

Zaregistrované: Okresný úrad v Prievidzi, odbor regionálneho rozvoja a iných odvetvových vzťahov, pod registračným číslom RT-4/2000-BA.

Grafika a tlač: TIMAN SLOVAKIA, s.r.o., BOŠANY

Zadarmo pre zamestnancov NCHZ, NCHZ Global services a obyvateľov mesta Nováky. Nepredajné.

Autorské práva na texty a snímky uverejnené v časopise NOVÁCKY CHEMIK sú vyhradené. Preberanie a používanie fotografií, textových a iných materiálov je bez písomného súhlasu NCHZ zakázané.